

Alibi

Rácz Noémi

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Festőművész szak II. évfolyam

Témavezetők: Gaál József egyetemi docens Chliff Mária egyetemi
tanársegéd Wechter Ákos egyetemi tanársegéd

Képeim mellé választott közös cím némi magyarázatra szorul. Alibi, jelen lenni ahol nem evidens, vagyis indokolatlan máshollét. Ez a kifejezés, ami leginkább kifejezi a léthez való hozzáállásomat. Másfelől az alibi indok egy kibúvó vagy mondhatni biztosíték. Biztosítok mindenkit arról, hogy vagyok, jelen vagyok, és kezdek is az időmmel csupa hasznos dolgot.

Tartozom egy vallomással: Nagyon csapongó természet vagyok. Nincs az a momentuma az életemnek, amikor elégedett lennék a pillanatnyi tartózkodási helyemmel, vagy megnyugvást éreznék, és ne vágyódnék el valahova máshova. Abban a szempillantásban, ahogy megérkezek egy helyre, elkezd motoszkálni bennem valami, mely szerint sokkalta okosabb lenne, ha indulnék vissza, vagy tovább, lényegtelen hogy merre, csak el. Végsőkéig ragaszkodom a bejárt utakhoz, kiválasztott helyeimhez. Helyeim? Ez csúsztatás. Azok a helyek nem az enyéme, nem áll fent köztünk semmiféle birtokviszony. Valójában a kiválasztás aktusán kívül nem sok közünk volt egymáshoz. A kiválasztott helyek az én konstansaim. Ha ezek megvannak, s látom, hogy egyben helyükön maradtak biztonságban érzem magamat, semmi baj nem történhet.

Hasonlónak érzem a helyzetet a festményeimmel is. Képalkotásnál törekszem arra, hogy rekonstruáljam azokat az állandókat, amelyek otthonosságot nyújtanak a számomra, és ezen felül, időtlenséggel ajándékoznak meg. Nosztalgikusnak is lehetne mondani a látásmódomat, de ez a fogalom túlságosan is kötött az időhöz, szavatossághoz. Az én esetemben inkább az elvágódás, és a távolság van jelen (a távolságot itt a térre vonatkoztatva értem). Az idő múlása csak minimális szerepet játszik. Mint már kifejtettem, ragaszkodom tárgyi dolgokhoz, helyekhez, ideákhoz, és mindezeknek az állandó figyelemmel követését és alakítását próbálom megvalósítani. Első találkozás egy hellyel vagy szituációval, természetesen meghatározó, de ezt a momentumot, az újabb és újabb szembesülések mindig egy kissé felülírják, átalakítják, elhomályosítják az első verzióhoz képest. Így nehéz visszatérni a kiinduláshoz, az első letisztult mintaképhez.

Úszómedence és fodrásüzlet. Szokatlan párosítás, azt meg kell hagyni, de mégis érvelnék mellettük. Bár két nagyon eltérő szegmensből kerültek most egymás mellé ezek a képek, közös szereplésüket mégis indokolja a térről alkotott felfogásomnak az analógiája. Mind a két téma irányában megkülönböztetett figyelmet, ragaszkodást, és vonzódást érzek. Ezek is részét alkotják „állandókként” annak a képzeletbeli térképnek, vagy gyűjteménynek melyek segítségemre vannak a hétköznapi túlélésében megértésében elfogadásában.

Mindenképpen kiemelném a helyekhez vezető utat, megismerési sémát. Különös tekintettel a voyeur magatartást. Nálam az estek nagy többségében csak a kívülálló kíváncsiskodó vagy sóvárgó attitűd társult a kontaktus felvételhez. Ugyanakkor a „kívülállóként” világra való tekintést nem tartom kevesebbnek, alacsonyabb rendűnek, mint a maximális részvét diadalát. Ezen az úton is lehet igazán erős kötődéseket kialakítani. A megfigyelés egyoldalúsága, és felületessége veszélyeztet csak. Mivel a voyeur szerepében lévő mindig feltételezi is az elé kerülő korlátokat, (mind fizikai korlátokat, mind lelki korlátok fenyegetését) nagyobb szerephez jut esetében (esetemben) a fantázia és a teremtés. Ennél fogva, egy sokkal produktívabb dimenziót képez le magának az, aki csak nagyon kevés hányadát éli meg rajongása, kizsákmányolása létezésének.

A kapcsolat folyamán a csodálat/áhítat tárgya maga is átmegy egy transzformáción ami, véleményem szerint elkezd közelíteni a kollektív tudatban kifomálódott közös képzet irányába, ami a megértés lehetőséget adja a külső szemlélő számára. Így az egyéni tapasztalaton túl egy sokkal komplexebb formát érhetek el, mint amire eleinte hívatva volt a látvány. Mindez természetesen, csak az egyén tudatában fog lezajlani, kiegészülni, felfokozódni vagy redukción átesni, de a látvány redukálása által kiemelem az általam fontosnak tartott jelentést.

Visszatérve a pályamunkáimhoz, most is nagyon hasonló folyamatok játszódtak le a választott képek témájával kapcsolatban. Az emlékezést minden alkalommal számtalan idegen kép árnyalja és befolyásolja. Ráadásul olyan elemekkel egészítettem ki munkáimat, az alkotó folyamat során, amelyek az eredeti emlék sémákban nem voltak szabad szemmel fellelhetőek. Apró képi üzenetekkel, hangulati elemekkel gazdagodtak mind a két estben. Már nem tudom eldönteni, hogy ezek az érzelmi töltetek mintegy sejtésként rakódtak rám a pillanat hevében, ad hoc módon kerültek be a látómezőmbé, vagy a mai, narrációra kiélezett művészetfelfogás vitt rá, hogy ilyen módon alakítsam a képeket. Alapvetően ez két különböző művészet, vagy akár életfelfogást is jelképezhet. Az első az érzékszervek kifinomultságára hagyatkozó tapasztalaton nyugvó elemző, mimetikus indíttatású, míg a másikonál, az ész, a racionálisan cselekvő én keveri a lapokat, dobja föl a labdát. Mindkettőt izgalmasnak találom.

Az alkotói folyamat ismertetése:

Első számú célom, olyan festmények létrehozása volt, amik hordoznak magukban valamiféle furcsaságot, abszurditást. Itt visszautalnék a fentebbi sorokra, képeim témája személyes indíttatásból fakad, de át akartam lépni a fessünk álmod, emléket, víziót körökre. Erre a legésszerűbb megoldásként a talált kép, illetve részben saját készítésű, de csak alibi fotók szolgáltak. Egy szokatlan kompozíció, egy meghökkentő hangulat, hasonló vonások az emlékeimben őrzött képekkel, kiváló kiindulási alapot adtak a munka elkezdéséhez, elterelték a kezdeti bizonytalankodásomat. De a festmény egy autonóm tárggyá válik, önálló üzenettel. Egy ponton túl (ez a pont igen hamar el szokott

jönni általában) el kell, hogy váljanak az utak. A festmény önálló életet kezd élni és diktálja a vele kapcsolatos teendőket. A kép alakítására számtalan eszköz kínálkozik. Én éppen ezeket a festményeket megelőző időszakban estem át egy kisebb alkotói válságon és valamennyire stílusváltáson. Ez persze nem azt jelenti, hogy gyökerestül felfordult volna az életem. Csak kísérleteztem másféle területeken. A digitális festészet terén tettem szert olyan felfedezésekre, amiket azután előszeretettel alkalmaztam, kevertem a korábban használt festésmódommal. Ez még így önmagában nem is lenne érdekes, de akkora a differenciáltság a két elem között, hogy már ezzel is egy plusz zavar keveredik a történetbe.

Most azonban lépünk vissza a kezdeti stádiumba. A fotó teljes átiratával éltem az egyik esetben. A másikonál, inkább az elidegenítő elemek beemelésével kívántam alakítani a képet. A végeredmény hasonló, csak nem mindegy, hogy milyen nyersanyagból gazdálkodunk, abból mit kell lehántani, és mit érdemes megőrizni, mire érdemes terelni a hangsúlyt, és mi az a szerkezeti elem, mely eredendően hordozza a kép szubsztanciáját. Az alkotás folyamán ezek az opciók állandó választás elé állítanak, és újabb kérdéseket, lehetőségeket indukálnak, mind bennem, mind a környezetemben. Munkáimban materializálódottnak érzem azt az állapotot, feszültséget, amiről már korábban írtam, s mindez arra ösztönöz, hogy további képek létrehozásával kiaknázzam a lehetőségeket, amiket ez a fogalomkör még rejt.

2012.11.13